Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Kråkkrassing i Skåne

Staffan Nilsson

Figur 1. Uppställningsplats för lantbruksfordon i en före detta hästhage vid Knästorps kvarn där Skånes största population av kråkkrassing utanför Kristianstad kunde räknas in. Merparten växte i gränsområdet mellan gräsmarken och körspåren. Foto: Staffan Nilsson.

> ”*Kråkkrassen växer vanligen sällskapligt, så att den bildar mycket låga mattor, hvilka, liksom Groblad m. fl. tåla att trampas. Dess stjelkar äro tryckta mot marken, med de oansenliga, grönaktiga blommorna samlade vid bladvecken, och skidorna öppna sig icke så att växten sår sig alldeles på stället der den växer och der den också, ehuru endast ettårig, stadnar under en längre tid.*”
>
> Ur *Utkast till svenska växternas naturhistoria I* av C. F. Nyman.

Kråkkrassing *Lepidium coronopus* är en liten korsblommig växt med ett krypande växtsätt, hemmahörande på gårdsplaner, ruderatmark och i åkerrenar. Arten har minskat i antal både lokalt och nationellt. Kråkkrassing är nationellt rödlistad som sårbar (VU) och i Skåne anses den ha gått starkt tillbaka sedan 1800-talet och antalet lokaler tycks under större delen av 1900-talet ha legat på en konstant låg nivå (Tyler 2007).

Under åren 2013–2015 återbesöktes kråkkrassingens samtliga kända skånska lokaler av floraväktare (Tabell 1, Karta 1). På dessa 32 lokaler där arten noterats på 1990-talet eller senare kunde kråkkrassing återfinnas på knappt hälften, 15 stycken. Dessutom tillkom fem nya lokaler, varför antalet aktuella lokaler nu är 20. Sex av dessa är dock mycket närbelägna platser i bostadsområdena Parkstaden och Östermalm i Kristianstad och borde snarast betraktas som dellokaler. Det är därför mer sanningsenligt att tala om 15 lokaler för kråkkrassing i Skåne. Totalt räknades 1455 plantor av kråkkrassing in. Kråkkrassingen är över lag ganska individfattig på sina lokaler, men på några ställen var förekomsterna

Kråkkrassing *Lepidium coronopus*

Beskrivning. Kråkkrassing är en småväxt, ettårig, vanligen kal ört med parflikiga blad och oansenliga blommor. Stjälkarna är oftast nedliggande, de är ofta rikt greniga med talrika parflikiga blad av vilka de nedersta kan vara decimeterlånga. Kråkkrassing blommar i juli-augusti, blommorna sitter i små samlingar till synes mitt emot bladen. Blommorna har vita kronblad som är ungefär två millimeter långa, samt sex fertila ståndare. Fruktskidorna är plattat lökformade med ett tydligt, kvarsittande stift och skidans skaft är kortare än skidan. Skidan är tre till fyra millimeter bred och starkt rynkad och vårtig, de två halvorna är otydligt avsatta. Frukten delar sig inte vid mognaden utan avfaller oöppnad, som en enhet.

Kråkkrassing liknar hamnkrassing (*C. didymus*), men den senare är hårig, har oansenliga kronblad som ibland saknas helt, vanligen två ståndare, samt mindre, tydligt tvådelade skidor som delar sig i två halvor vid mognaden. Fruktskidan hos hamnkrassing skiljs också genom slätare yta och att den är tydligt urnupen i spetsen, med ett stift som inte når ut ur mynningen.

Utbredning. Kråkkrassing förekommer sällsynt i södra Sveriges kusttrakter. Den växer på näringsrika kulturmarker, till exempel vid gårdar, på gator och ruderatmark. **Första fynduppgift** är från Uppland och publicerades av Celsius år 1732 (Nordstedt 1920).

Etymologi. Artnamnet *squamatus* kommer av latinets *squama* (fjäll) och betyder fjällig, vilket syftar på de rynkigt vårtiga skidorna.

Ur: Anderberg, A. & Anderberg, A.-L., 2007. Den virtuella floran.
>http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html<.
Naturhistoriska Riksmuseet.

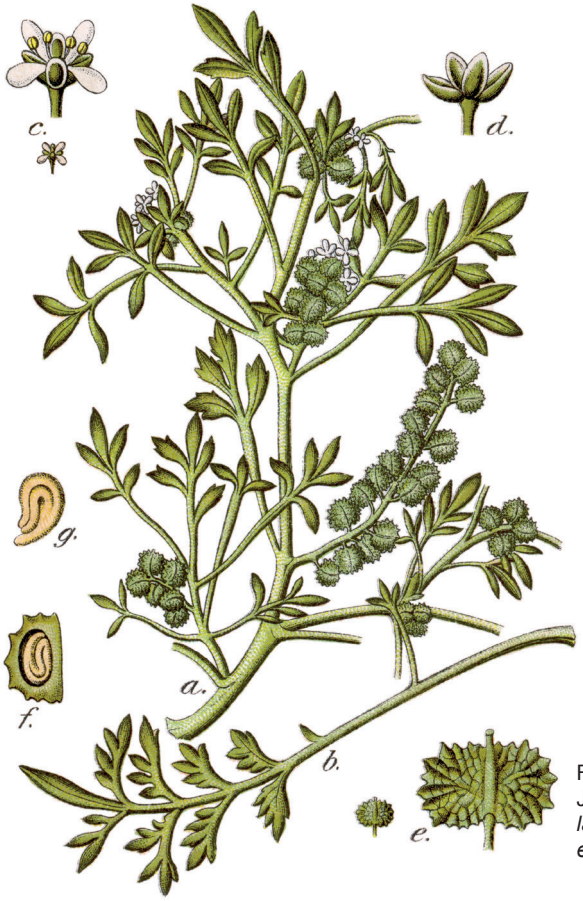

Figur 2. Kråkkrassingen är en lågvuxen växt som huvudsakligen förekommer på störd mark.
Foto: Staffan Nilsson.

rikare. På några platser hittades över 100 plantor, nämligen vid Kungsgården på Ven (128 ex), i Östra Klappe mellan Helsingborg och Höganäs (149 ex), sydost Knästorps kvarn i Uppåkra (249 ex) och på flera närbelägna gator inne i Kristianstad (sammanlagt 797 ex). På Ven växte arten både i åkerkant och på ruderatmark, i Östra Klappe i en åkerkant, vid Knästorps kvarn på en uppställningsplats för jordbruksfordon i en före detta hästhage och på lokalerna i Kristianstad i anslutning till rabatter, gångstigar och under träd och buskar där gräsvegetationen är gles. Detta representerar ganska väl de olika miljöer där kråkkrassing kan förekomma. Mer än halva totalantalet individer räknades in i Kristianstad (798 ex), medan en fjärdedel förekom i sydväst (357 ex) och en femtedel i nordväst (300 ex).

Att kråkkrassing verkar ha försvunnit från hälften av sina lokaler kan tyckas bekymmersamt. I viss mån är tillbakagången säkert sann och orsakad av asfaltering av grusytor, allmän städiver på gårdsplaner och i ruderatmarker, ett jordbruk som inte lämnar mycket till åkerrenar, samt igenväxning med högresta kvävegynnade arter. Det ska dock hållas i åtanke att flera av dessa miljöer av naturliga skäl är obeständiga. Det är alls inte otänkbart att kråkkrassing har dykt upp på nya platser där de undgått upptäckt, varför ett visst mörkertal är sannolikt. Samtidigt bör det noteras att det tycks ha skett en markant tillbakagång i sydväst, där kråkkrassing tidigare var som mest spridd, medan antalet lokaler varit mer stabilt i nordost och nordväst. Att utvecklingen ser olika ut på olika håll i landskapet antyder att det inte bara handlar om att arten är svårförutsägbar och att nya lokaler kan ha missats. Av någon anledning verkar det inte gå särskilt bra för kråkkrassing just i sydväst. Utöver populationen sydost Knästorps kvarn är den enda individrika lokalen här Pildamsparken i Malmö, där 50 exemplar räknades in.

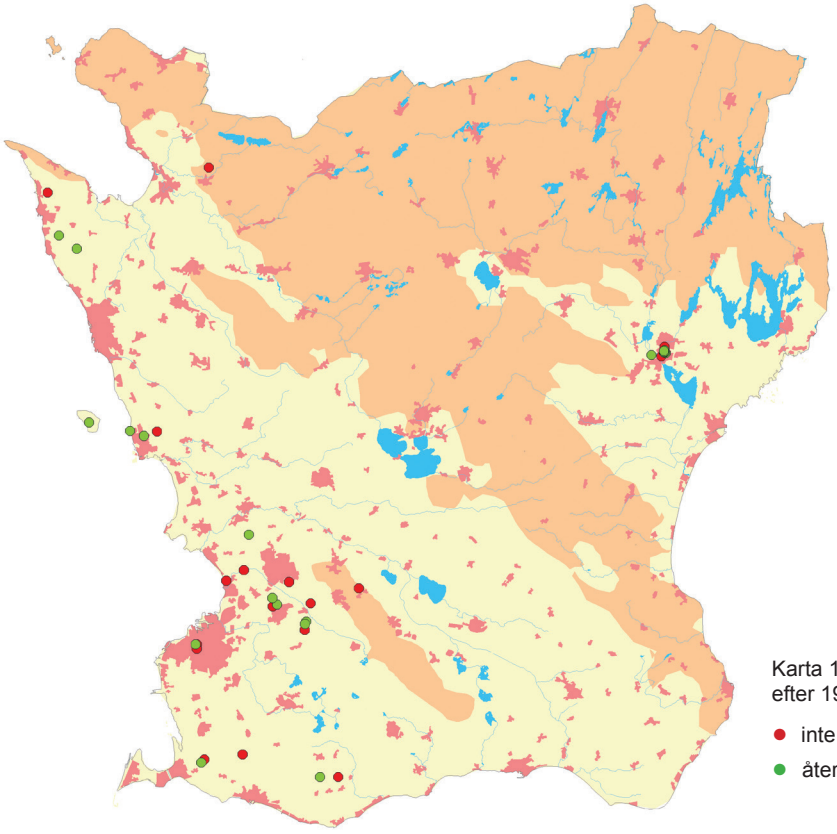
Det är viktigt att även framöver följa kråkkrassingens utveckling i Skåne. För att nya

Figur 3. Kråkkrassing ur Jacob Sturm *Deutschlands Flora in Abbildungen,* 1796.

Tabell 1. Förekomst av kråkkrassing *Lepidium coronopus* i Skåne 2013 – 2015.

Kommun	Antal lokaler med fynd	Antal lokaler inte återfunnen	Antal individer
Ängelholm	0	1	0
Höganäs	1	1	9
Helsingborg	1	0	149
Landskrona	3	1	136
Kävlinge	1	0	6
Lomma	0	2	0
Lund	0	2	0
Staffanstorp	4	3	293
Malmö	1	2	50
Vellinge	1	1	10
Trelleborg	1	2	4
Kristianstad	7	2	798
Totalt	**20**	**17**	**1 455**

Karta 1. Kråkkrassing i Skåne efter 1990.

- inte återfunnen 2013–2015
- återfunnen 2013–2015

lokaler ska täckas in bör alla som springer på kråkkrassing på en ännu okänd lokal räkna antalet individer och rapportera in dessa till Artportalen. Det är bekymmersamt att en så stor del av landskapets population finns på några få individrika lokaler. Dessa kärnområden bör särskilt värnas. Inte minst den stora populationen inne i Kristianstad, där drygt hälften av Skånes samtliga kråkkrassingar växer, är mycket värdefull. Även här tycks bestånden bli mer kringskurna och de lämpliga biotoperna är rätt begränsade. Såväl igenväxning som exploatering måste undvikas ifall kråkkrassing ska kunna fortleva på sina skånska lokaler.

Stort tack riktas till alla floraväktare som har deltagit i inventeringen av kråkkrassing (Joachim Falck, Göran Mattiasson, Göran Nilsson, Staffan Nilsson, Gert Rosquist, Majwi Rosquist, Olof Rydén, Lars Salomon, Roland Svensson, Åke Svensson, Charlotte Wigermo och Richard Åkesson). Särskilt tack till Åke Svensson och Charlotte Wigermo för kommentarer om Kristianstadspopulationen.

Litteratur

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

ArtDatabanken 2006. *Kråkkrassing. Artfaktablad.*

Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.

